

kaartenset van het lexicon

Ontwerpwoorden in de publieke sector



Als twee werelden met elkaar samenwerken, duiken er vaak woorden op die nog niet iedereen kent...

In samenwerkingen tussen de overheid en ontwerpers komen soms bekende woorden voor, maar soms ook onbekende woorden, onduidelijke woorden of woorden die verschillende betekenissen hebben. Bedoelen jullie hetzelfde? **Leg de kaart met het woord naar boven op tafel en geef beiden je eigen invulling van de definitie.** Draai de kaart om en lees de definitie.

Lees het hele lexicon op depubliekeontwerppraktijk.nl



Vuistregel #1

**Hoe ga je om
met een nieuw of
onbekend woord?**

Vuistregels voor heldere taal

De manier waarop je taal inzet, bepaalt of je echt op elkaar afstemt of langs elkaar heen praat. Deze vuistregels helpen je om bewust met woorden om te gaan en ruimte te maken voor wederzijds begrip, verhelderende vragen en constructieve twijfel.

Vuistregel #1

Hoe ga je om met een nieuw of onbekend woord?

Durf te vragen. Soms hoor je een woord voor het eerst, en soms heb je een woord al vaker horen vallen, maar snap je niet helemaal wat ermee wordt bedoeld. Vraag eens wat vaker; 'wat bedoel je daarmee?'.

Vuistregel #2

Hoe ga je om met een woord dat iedereen lijkt te kennen (maar niemand bevraagd)?

Vuistregels voor heldere taal

De manier waarop je taal inzet, bepaalt of je echt op elkaar afstemt of langs elkaar heen praat. Deze vuistregels helpen je om bewust met woorden om te gaan en ruimte te maken voor wederzijds begrip, verhelderende vragen en constructieve twijfel.

Vuistregel #2

Hoe ga je om met een woord dat iedereen lijkt te kennen (maar niemand bevraagd)?

Leg expliciet vast wat je bedoelt – juist als dat vanzelfsprekend lijkt. En juist wanneer je afspraken maakt of zaken besluit.

Vuistregel #3

Hoe ga je om met
precieze woorden?

Vuistregels voor heldere taal

De manier waarop je taal inzet, bepaalt of je echt op elkaar afstemt of langs elkaar heen praat. Deze vuistregels helpen je om bewust met woorden om te gaan en ruimte te maken voor wederzijds begrip, verhelderende vragen en constructieve twijfel.

Vuistregel #3

Hoe ga je om met
precieze woorden?

Sommige woorden zijn heel bewust gekozen om iets concreet te maken. **Onderzoek samen waarom juist die concreetheid belangrijk is.**

Vuistregel #4

Hoe ga je om met vage of onduidelijke woorden?

Vuistregels voor heldere taal

De manier waarop je taal inzet, bepaalt of je echt op elkaar afstemt of langs elkaar heen praat. Deze vuistregels helpen je om bewust met woorden om te gaan en ruimte te maken voor wederzijds begrip, verhelderende vragen en constructieve twijfel.

Vuistregel #4

Hoe ga je om met vage of onduidelijke woorden?

Benoem dat het vaag op je overkomt, **en onderzoek of dat een probleem is of dat het juist functioneel is**. Soms kan die vaagheid juist hele functionele ruimte bieden.

Vuistregel #5

Hoe ga je om met woorden die voor jou belangrijk zijn dan voor je gesprekspartner (of andersom)?

Vuistregels voor heldere taal

De manier waarop je taal inzet, bepaalt of je echt op elkaar afstemt of langs elkaar heen praat. Deze vuistregels helpen je om bewust met woorden om te gaan en ruimte te maken voor wederzijds begrip, verhelderende vragen en constructieve twijfel.

Vuistregel #5

Hoe ga je om met woorden die voor jou belangrijk zijn dan voor je gesprekspartner (of andersom)?

Zoek gedeelde herkenning.

Wat maakt dit woord voor jou belangrijk? En wat ziet de ander erin? Zijn er synoniemen?



ontwerpen

taalfamilie
ontwerpwoorden
uit het vakgebied *ontwerp*

The background features abstract geometric shapes. In the top right, there are blue shapes with brown triangular cutouts. In the bottom left, there are brown shapes with blue rectangular cutouts.

ontwerpen

Ontwerpen is **een creatief en systematisch proces om nieuwe producten, systemen en oplossingen voor uiteenlopende vraagstukken te ontwikkelen**. In het ontwerpproces kunnen verschillende competenties worden toegepast: het betrekken en integreren van perspectieven, reframen, vormgeven, en het orkestreren van verandering. Dit proces kan worden toegepast in allerlei vormen en contexten. Je kan een product, gebouw of poster ontwerpen, maar ook een dienstverlening, een systeem of een strategie.



ontwerpend onderzoek

taalfamilie
ontwerpwoorden
uit het vakgebied *ontwerp*

The background features abstract, organic shapes in light blue and dark brown. In the top right, there's a large, light blue shape with several dark brown triangular and semi-circular cutouts. In the bottom left, a dark brown shape contains several light blue rectangular blocks. The main text area is a light cream-colored rectangle with a thin dark brown border.

ontwerpend onderzoek

Ontwerpend onderzoek is **een onderzoeksstrategie om opgaven te onderzoeken en overkoepelende oplossingen te vinden**. In ontwerpend onderzoek worden theoretische kennis en praktische inzichten rondom een vraagstuk opgehaald en vertaald naar nieuwe perspectieven. Onderzoeken en ontwerpen wisselen elkaar af in één samenhangend proces.



design thinking

taalfamilie
ontwerpwoorden
uit het vakgebied *ontwerp*

The slide features abstract geometric shapes in blue and brown. In the top right corner, there are several brown triangles and a blue shape. In the bottom left corner, there are blue rectangles and a brown shape. The main text is enclosed in a brown rectangular border.

design thinking

Design thinking is **de praktijk om elementen uit het ontwerpvak te gebruiken om ontwikkel- en innovatieprocessen in andere sectoren te ondersteunen**. Design thinking is mensgericht (in plaats van technologie- of organisatiegericht), kijkt integraal naar vraagstukken (in plaats van die op te delen in aparte onderdelen) en werkt vanuit hypothesen over de toekomst (wat nou als...?). Design thinking in de publieke sector helpt om complexe vraagstukken op een fundamenteeler niveau te begrijpen en aan te pakken.



ontwerpende aanpak

taalfamilie
ontwerpwoorden
uit het vakgebied *ontwerp*

ontwerpende aanpak

Een ontwerpende aanpak is **een proces om maatschappelijke vraagstukken op te lossen met behulp van kennis, competenties, methoden en waarden van ontwerpers**. Een ontwerpende aanpak is experimenterend en mensgericht, met oog voor het systeem rond de opgave. Vier kenmerken zijn in meer of mindere mate aanwezig in een ontwerpende aanpak: het integreren van verschillende initiatieven en perspectieven, het reframen van de vraag, vormgeven, en het orkestreren van verandering.



ontwerpkracht

taalfamilie

ontwerpwoorden

uit het vakgebied *ontwerp*

An abstract graphic featuring a light beige background. In the top right corner, there is a large, irregular blue shape with several dark brown triangular and semi-circular cutouts. In the bottom left corner, there is a dark brown shape with several light blue rectangular cutouts. A thin brown rectangular border frames the central text area.

ontwerpkracht

Ontwerpkracht is **het vermogen dat ontwerp levert om passende interventies te ontwikkelen en impact te maken**. Dit vermogen ontstaat door de inzet van een effectieve mix van specifieke kennis en methoden, vaardigheden en mentaliteit.

The background features abstract, organic shapes in dark brown and light blue. In the top right, a light blue shape contains several dark brown triangles. In the bottom left, a dark brown shape contains several light blue rectangles and circles. A light blue horizontal bar with rounded ends is positioned in the upper middle, containing the text 'social design'.

social design

taalfamilie
ontwerpwoorden
uit het vakgebied *ontwerp*

The background features abstract, organic shapes in light blue and dark brown. In the top right, there's a large, irregular blue shape with several dark brown triangular and semi-circular cutouts. In the bottom left, a dark brown shape contains three light blue rectangular blocks. The central text is enclosed in a thin brown rectangular border.

social design

Social design is **de discipline die zich richt op het verbeteren van sociale omstandigheden en het versterken van gemeenschappen door middel van ontwerp**. Social designers werken met vraagstukken uit de publieke sector, maar ook met opgaven uit de samenleving zelf. Social designers beschikken over een gevarieerd repertoire aan methoden en strategieën.

The background features abstract organic shapes in dark brown and light blue. The dark brown shapes contain light blue geometric elements like rectangles and circles. The light blue shapes contain dark brown geometric elements like triangles and semi-circles. A central light blue rounded rectangle contains the main title.

service design

taalfamilie
ontwerpwoorden
uit het vakgebied *ontwerp*

The background is a light cream color. In the top right corner, there is a large, light blue abstract shape with several dark brown triangular and semi-circular cutouts. In the bottom left corner, there is a dark brown abstract shape with several light blue rectangular cutouts.

service design

Service design is de discipline die zich richt op **het verbeteren van diensten en dienstverlening door middel van ontwerp.**

Service design richt zich veelal op de interactie tussen gebruikers en aanbieders en heeft een gevarieerd repertoire aan methoden en strategieën.

The background features abstract graphic elements. In the top right, there is a light blue shape with several dark brown triangular and semi-circular cutouts. In the bottom left, there is a dark brown shape with several light blue rectangular and circular cutouts. A light blue horizontal bar with rounded ends is positioned in the upper middle section, containing the main title.

ontwerpruimte

taalfamilie

ontwerpwoorden
uit het vakgebied *ontwerp*



ontwerpruimte

Ontwerpruimte is een abstract begrip. Theoretisch kan je stellen: hoe meer ontwerpruimte er is, hoe meer ruimte er is voor de ontwerp kenmerken integreren, reframen, vormgeven en orkestreren. Praktisch betekent dit vaak dat **hoe groter de ontwerpruimte is, hoe meer ruimte voor het omarmen van complexiteit, het bevragen van de status-quo, het breed verkennen van oplossingsrichtingen en voor experiment.**

The background features abstract geometric shapes in red and pink, including a large red rectangle, a pink circle, a red square, and various pink lines and curves.

(re)framing

taalfamilie
proceswoorden
over stappen in het
ontwerpproces

The background features abstract geometric shapes in red and pink, including a large triangle at the top right, a circle on the right, and various lines and smaller shapes on the left and bottom. The title is centered in a red box.

(re)framing

Framing is **de kadering van een vraagstuk in termen van beleving, waardering, beeldvorming en taal**. Framing bepaalt de reikwijdte van de mogelijke oplossingen. Ontwerpers hebben de methoden en competenties om frames te veranderen, en zo ruimte te creëren voor nieuwe ideeën en oplossingen. Dat is reframing. **Reframing is een veelvoorkomend kenmerk van een ontwerpende aanpak.**

The background features abstract geometric shapes in red and pink, including rectangles, circles, and lines, some of which are partially cut off by the edges of the frame.

coalitie

taalfamilie
proceswoorden
over stappen in het
ontwerpproces

The background features several abstract geometric shapes in red and pink. There are triangles, a circle, and a square, some of which are connected by thin, curved lines, creating a network-like structure. The shapes are scattered across the page, with some appearing partially cut off by the edges.

coalitie

Een coalitie is **een groep mensen en organisaties die samenwerken om een gezamenlijk belang te behartigen**. Een coalitie kan verschillende doelen hebben, de spelregels en werkafspraken worden onderling vastgesteld en de samenwerking is vaak gelijkwaardig.



orkestreren

taalfamilie
proceswoorden
over stappen in het
ontwerpproces



orkestreren

Orkestreren is **het regisseren en verbinden van uiteenlopende stakeholders en gelijktijdige processen om met kleine stappen grote veranderingen te bewerkstelligen**. Orkestreren is een veelvoorkomend kenmerk van een ontwerpende aanpak; het is sturen zonder macht, en vereist diepgaande kennis van belangen en waarden van alle betrokkenen.

The background features several abstract geometric shapes in red and pink. In the top right, there's a red rectangle and a pink curved line. On the right side, a red circle is connected to a pink line. In the bottom left, there's a red square and a pink curved line. The overall design is minimalist and modern.

vormgeven

taalfamilie
proceswoorden
over stappen in het
ontwerpproces

The background features abstract geometric shapes in red and pink, including a large triangle at the top right, a circle on the right, and various lines and smaller shapes on the left and bottom. The title 'vormgeven' is centered in a red box.

vormgeven

Vormgeven richt zich op **het gestalte geven aan ideeën en concepten**. Dit kan zowel gaan om het vormgeven van uitkomsten van een ontwerpproces als om het vormgeven van zaken die niet tastbaar zijn. Vormgeven kan worden ingezet als onderdeel van een ontwerpproces omdat het mensen helpt om zich te verhouden tot het vraagstuk en zo kan het helpen om meer te leren over dit vraagstuk. Vormgeven is een belangrijk kenmerk van een ontwerpende aanpak.



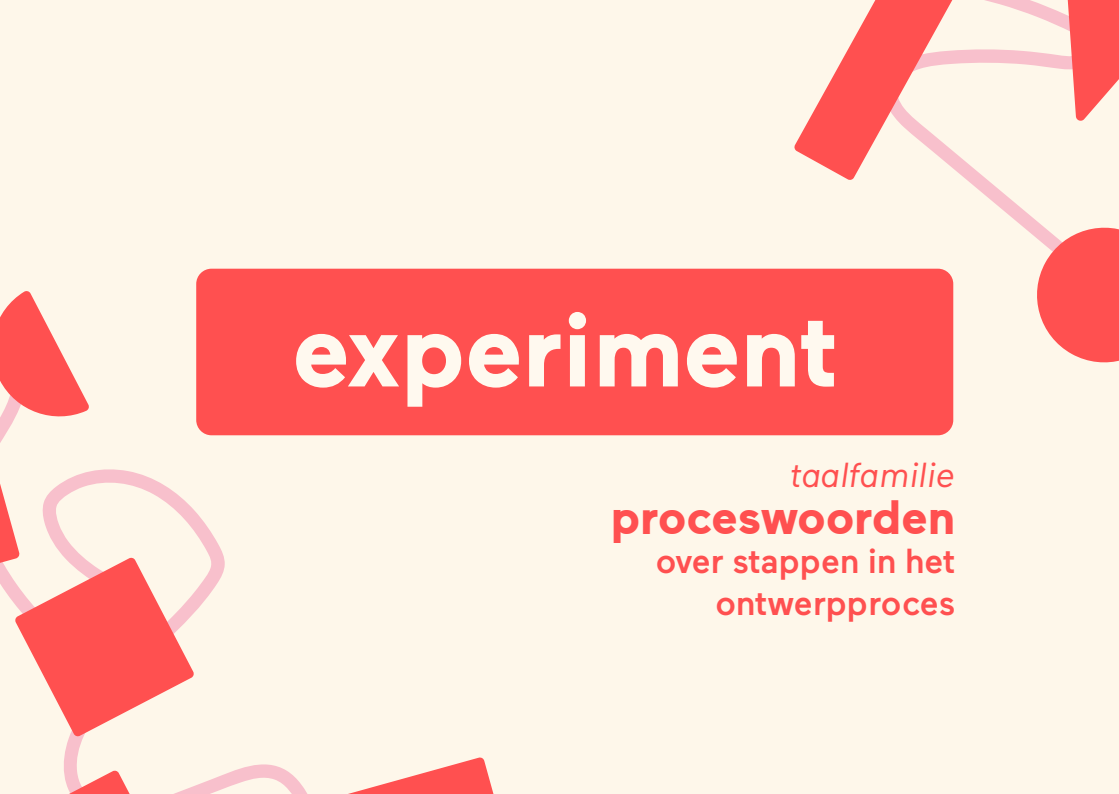
integreren

taalfamilie
proceswoorden
over stappen in het
ontwerpproces

The background features abstract geometric shapes in red and pink, including a large triangle at the top right, a circle on the right, and various lines and smaller shapes on the left and bottom. The word 'integreren' is written in white on a red rectangular background.

integreren

Integreren is **het samenbrengen van uiteenlopende perspectieven, belangen of onderdelen tot een samenhangend geheel**. In de context van ontwerp binnen de overheid betekent integreren het actief verbinden van verschillende domeinen, disciplines of betrokkenen rondom een maatschappelijk vraagstuk. Ontwerpers spelen hierin een belangrijke rol: zij onderzoeken tegenstrijdige belangen, zoeken naar gedeelde waarden en maken ruimte voor verbinding tussen partijen die elkaar niet vanzelfsprekend vinden.



experiment

taalfamilie
proceswoorden
over stappen in het
ontwerpproces



experiment

Een experiment is **een actie of ingreep, waarmee een (onderdeel van) een product of dienst wordt uitgetest**. Een experiment is tijdelijk, mag mislukken en kan plaatsvinden in zowel gecontroleerde omgevingen als in de dagelijkse context van de gebruiker. Het is bedoeld om aannames en functionaliteit te testen.

The background features abstract geometric shapes in red and pink, including rectangles, circles, and lines, some of which are connected by thin pink lines, creating a network-like structure.

ontwerpvraag

taalfamilie
proceswoorden
over stappen in het
ontwerpproces

The background features abstract geometric shapes in red and pink, including a large triangle at the top right, a circle on the right, and various lines and smaller shapes on the left and bottom. The title 'ontwerpvraag' is centered in a red box.

ontwerpvraag

Een ontwerpvraag is **een open, concrete vraag die de start vormt van een ontwerptraject en de kern van de opgave raakt**. Een ontwerpvraag begint vaak met 'Hoe kunnen we...?'. Ontwerpvragen onderscheiden zich van kennisvragen ('Wat is...?') en reflectievragen ('Waarom...?', 'Wat betekent...?'). Het antwoord op een ontwerpvraag is een interventie, product of dienst. Het antwoord op een onderzoeksvraag is kennis.



opgave

taalfamilie
proceswoorden
over stappen in het
ontwerpproces



opgave

Een opgave is **een vraagstuk dat aan verschillende domeinen raakt, complex én ingewikkeld kan zijn en vanuit verschillende perspectieven verschillend wordt gedefinieerd**. Een opgave is een ander woord voor een vraagstuk, en vormt de aanleiding voor een ontwerpproces. Het perspectief op de opgave kan gaandeweg veranderen. Een organisatie of een aanpak die rondom een opgave is opgebouwd nemen we 'opgavegericht'.



opschalen

taalfamilie
proceswoorden
over stappen in het
ontwerpproces

The background features several abstract geometric shapes in red and pink. In the top right, there is a red triangle and a pink curved line. In the middle right, there is a red circle. In the bottom left, there is a red square and a pink curved line. In the bottom center, there is a red rectangle. The shapes are scattered across the page, creating a modern, minimalist aesthetic.

opschalen

Opschalen is **een stap in het ontwerpproces, die volgt op de testfase, waarin het product of dienst op grotere schaal wordt ingezet of toegepast.** Dat kan zijn vaker, of voor een bredere gebruikersgroep.



toepassing

taalfamilie
proceswoorden
over stappen in het
ontwerpproces



toepassing

Een toepassing is **het (soms tussentijdse) resultaat van een ontwerptraject.**

Toepassingen kunnen tastbaar zijn zoals ruimtes, communicatiemiddelen of (digitale) producten, maar ook minder tastbaar, zoals processen, producties of interacties.



pilot

taalfamilie
proceswoorden
over stappen in het
ontwerpproces



pilot

Een pilot is **de eerste versie van een project, programma of ontwerp**. Pilots creëren ruimte om van te leren. Pilots zijn veelal volledige uitwerkingen van een idee en vinden plaats in de praktijk. Ze onderscheiden zich daarmee van experimenten.

The background features abstract geometric shapes in red and pink, including rectangles, circles, and lines, some of which are connected by thin pink lines, creating a network-like structure.

validatie

taalfamilie
proceswoorden
over stappen in het
ontwerpproces

The background features several abstract geometric shapes in red and pink. In the top right, there is a red triangle and a pink curved line. In the middle right, a red circle is connected to a pink line. In the bottom left, there is a red square and a pink curved line. In the bottom center, there is a red rectangle. The overall design is modern and minimalist.

validatie

In de context van ontwerp leidt validatie tot de bevestiging dat een ontwerp, product of dienst **het gewenste effect bereikt**. Valideren vindt plaats voor opschaling.

The background features several abstract geometric shapes in red and pink. In the top right, there's a red triangle and a pink curved line. In the bottom left, there's a red square and a pink curved line. In the bottom right, there's a red circle and a pink curved line. The word 'transformatie' is centered in a red rounded rectangle.

transformatie

taalfamilie
proceswoorden
over stappen in het
ontwerpproces

The background features an abstract design with various red and pink geometric shapes, including triangles, squares, and circles, connected by thin, curved lines. The main content is enclosed in a red rectangular frame.

transformatie

Een transformatie is een **ingrijpende verandering waarbij de aard of identiteit van iets fundamenteel verandert**. Anders dan bij stapsgewijze (incrementele) of aanpassende (adaptieve) verandering, gaat het om een kantelpunt. In ontwerptrajecten kan dat slaan op een vraagstuk dat gaandeweg verandert, of op het beoogde doel—zoals de transformatie van een gebouw, gebied of dienst. Verandert een grootschalig systeem, dan spreken we van een transitie.

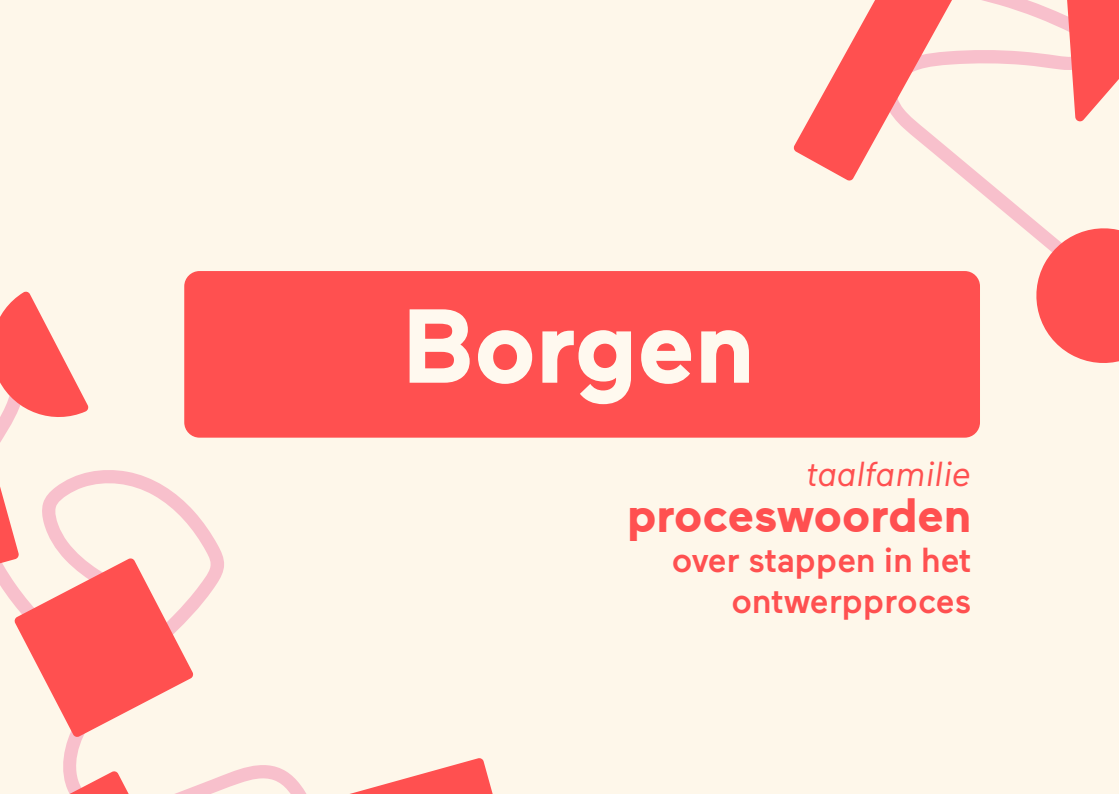


mandaat

taalfamilie
proceswoorden
over stappen in het
ontwerpproces

mandaat

Mandaat is **de bevoegdheid om in naam van een ander te handelen, maar zonder de daarbij horende verantwoordelijkheid**. Bij mandateren worden geen bevoegdheden overgedragen. De mandaatgever blijft zelf bevoegd. Delegeren daarentegen betekent wel het overdragen van bevoegdheden, inclusief de verantwoordelijkheid. Een mandaatgever blijft bevoegd de gemandateerde bevoegdheid zelf te hanteren. Om impact te bereiken binnen een publieke ontwerppraktijk is het belangrijk dat de praktijk een mandaat heeft dat past bij de gewenste impact.

The background features several abstract geometric shapes in red and pink. In the top right, there is a red rectangle and a pink curved line. In the bottom left, there is a red square and a pink curved line. In the bottom center, there is a red rectangle. The shapes are scattered across the page, creating a modern, minimalist aesthetic.

Borgen

taalfamilie
proceswoorden
over stappen in het
ontwerpproces

borgen

Borgen is **het vastleggen van opbrengsten van een ontwerpproces in bestaande structuren en afspraken**. Borgen is daarmee iets anders dan implementeren of uitrollen van resultaten van het ontwerpproces. Borgen kent geen vaste vorm: het kan gaan om het opbouwen van competenties, rollen of capaciteit binnen organisaties, het overdragen van eigenaarschap, het bewaken van kernwaarden of het ontwikkelen van materiële en immateriële opbrengsten.



ecosysteem

taalfamilie

grote woorden

abstracte begrippen die snel tot
misverstanden leiden



ecosysteem

Ecosysteem komt uit de biologie en wordt als metafoor gebruikt om het 'natuurlijke' samenspel, de verbinding en onderlinge afhankelijkheid van ongelijksoortige elementen aan te duiden. Het woord wordt vaak gebruikt om **netwerken van verschillende instituten, platforms en gebruikersgroepen in de (digitale) wereld** mee aan te duiden.

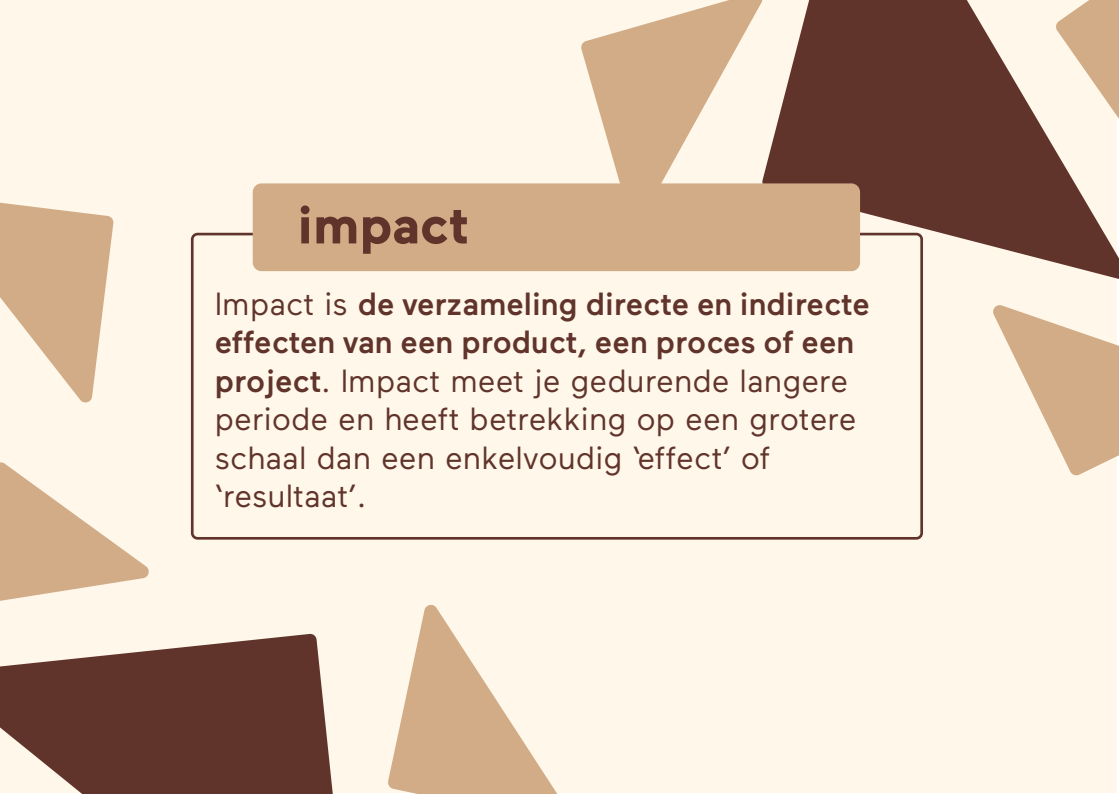


impact

taalfamilie

grote woorden

abstracte begrippen die snel tot
misverstanden leiden

The background features several abstract, overlapping geometric shapes in shades of brown and tan, primarily triangles and trapezoids, scattered across a light cream-colored field.

impact

Impact is **de verzameling directe en indirecte effecten van een product, een proces of een project**. Impact meet je gedurende langere periode en heeft betrekking op een grotere schaal dan een enkelvoudig 'effect' of 'resultaat'.

The background of the slide is a light cream color, decorated with several large, abstract triangles in two shades of brown: a medium tan and a darker, chocolate brown. These triangles are scattered across the frame, some pointing upwards, some downwards, and some partially cut off by the edges.

innovatie

taalfamilie

grote woorden

abstracte begrippen die snel tot
misverstanden leiden

innovatie

Innovatie is **verandering die nieuwe economische en/of publieke waarde creëert**. Het kan betrekking hebben op het veranderingsproces of op de uitkomsten van een innovatieproces, zoals nieuwe producten en diensten. Dan hebben we het over 'de' innovatie. Als vernieuwing in kleine stappen gaat, noemen we dat incrementele innovatie. Het kan ook een radicaal karakter hebben en het bestaande geheel vervangen. Ontwerpprocessen zijn onlosmakelijk verbonden met innovatieprocessen.



integraal

taalfamilie

grote woorden

abstracte begrippen die snel tot
misverstanden leiden

integraal

Integraal verwijst naar de intentie om **verschillende domeinen, disciplines en belangen in samenhang te bekijken en een plek te geven**, bijvoorbeeld in besluiten, projecten of processen. Dit vanuit de gedachte dat de combinatie van kennis, waarden en capaciteiten zorgt voor een beter eindproduct of een groter effect. Ontwerpers zijn goed in het verenigen van inzichten uit verschillende disciplines en perspectieven. Integreren is dan ook een belangrijk kenmerk van de ontwerpende aanpak.



kennis

taalfamilie

grote woorden

abstracte begrippen die snel tot
misverstanden leiden

The background of the slide is a light cream color, decorated with several large, abstract triangles in shades of brown and tan. These triangles are scattered across the page, some pointing upwards, some downwards, and some to the sides, creating a modern, geometric pattern.

kennis

In een wetenschappelijke context is kennis de opbrengst van onderzoek. In de ontwerpcontext is kennis **het geheel aan inzichten dat wordt opgedaan tijdens het ontwerpproces**. Ook praktijk- en gebruikservaringen horen daarbij.



leren

taalfamilie

grote woorden

abstracte begrippen die snel tot
misverstanden leiden



leren

Leren is **het vergaren van kennis en vaardigheden door individuen, groepen en organisaties**. Door een ontwerpende aanpak leer je meer over het probleem dat je probeert op te lossen en over de context waarin het probleem zich voordoet.



perspectief

taalfamilie

grote woorden

abstracte begrippen die snel tot
misverstanden leiden

perspectief

Perspectief is **een gezichtspunt, oftewel hoe een specifieke persoon of groep ergens naar kijkt**. Bijvoorbeeld 'gebruikersperspectief'. Perspectief kan ook een vooruitzicht, of toekomstbeeld betekenen. Bijvoorbeeld handelingsperspectief of toekomstperspectief.



ruimte

taalfamilie

grote woorden

abstracte begrippen die snel tot
misverstanden leiden



ruimte

Ruimte kan betrekking hebben op de fysieke ruimte waar we ons in begeven. Daarnaast is er ook symbolische 'ruimte', zoals **de reikwijdte van de mogelijkheden en kansen om te werken aan een vraagstuk.**

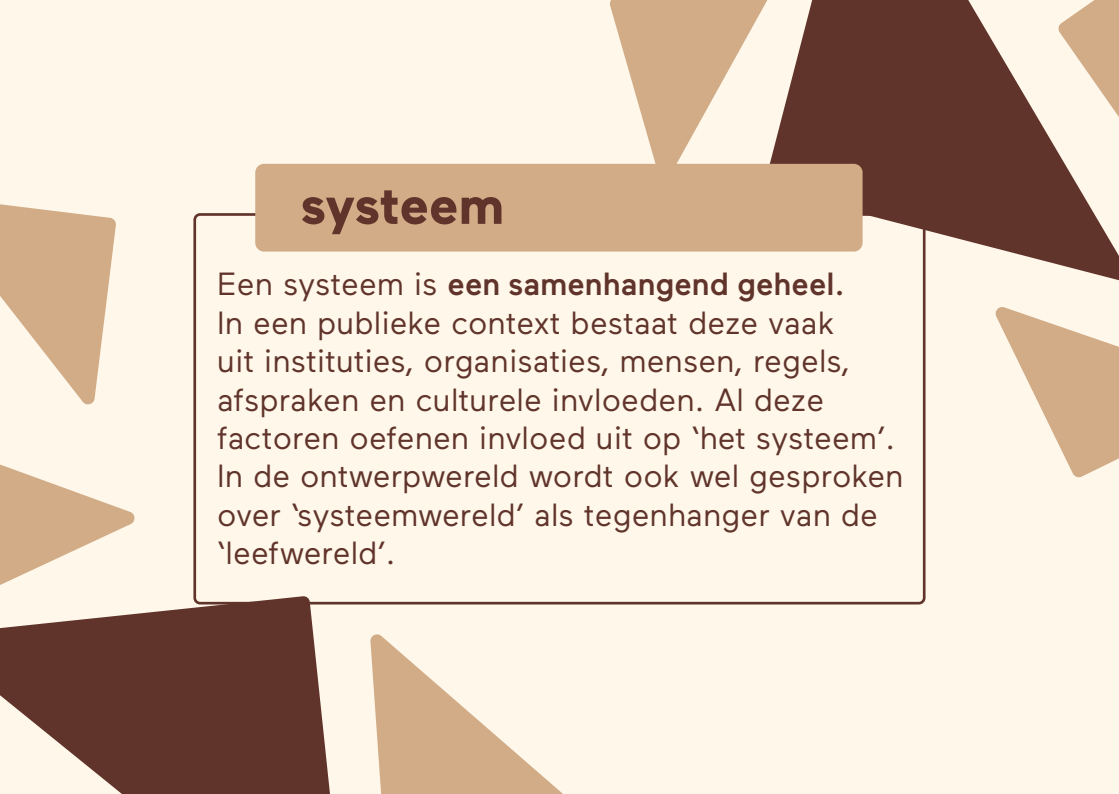
The background is a light cream color, decorated with several abstract geometric shapes in two shades of brown: a medium tan and a darker, chocolate brown. These shapes are primarily triangles and trapezoids of various sizes, scattered across the page. Some are solid, while others are partially cut off by the edges. The overall aesthetic is modern and minimalist.

stelsel

taalfamilie

grote woorden

abstracte begrippen die snel tot
misverstanden leiden



systeem

Een systeem is **een samenhangend geheel**. In een publieke context bestaat deze vaak uit instituties, organisaties, mensen, regels, afspraken en culturele invloeden. Al deze factoren oefenen invloed uit op 'het systeem'. In de ontwerpwereld wordt ook wel gesproken over 'systeemwereld' als tegenhanger van de 'leefwereld'.

The background is a light cream color, decorated with several large, abstract geometric shapes in two shades of brown: a medium tan and a dark chocolate brown. These shapes are primarily triangles and trapezoids, some pointing towards the center and others towards the edges, creating a dynamic, layered effect.

transitie

taalfamilie

grote woorden

abstracte begrippen die snel tot
misverstanden leiden

transitie

Transitie betekent 'overgangperiode' en is **het proces dat een organisatie, groep of samenleving doormaakt van de ene naar de andere toestand**. In de context van publiek ontwerp wordt transitie als langjarige systeemverandering gezien (bijvoorbeeld de verschuiving van fossiele brandstoffen naar hernieuwbare energie). Een transitie is een collectieve verandering terwijl een transformatie gaat over een meer individuele verandering (binnen één overheid, directie of proces).



betrokkenheid

taalfamilie

waarden & gedrag

houdingen en overtuigingen die snel tot
misverstanden leiden

betrokkenheid

Betrokkenheid is **de ervaring persoonlijk deel uit te maken van en mee te doen aan iets** - bijvoorbeeld een ontwerptraject. Betrokkenheid van gebruikers is van belang, om hun ervaringskennis te kunnen ontsluiten. Betrokkenheid van stakeholders kan van belang zijn, om realisatie van een ontwerp te kunnen veiligstellen. Betrokkenheid gaat vooraf aan en is voorwaardelijk voor commitment.



commitment

taalfamilie

waarden & gedrag

houdingen en overtuigingen die snel tot
misverstanden leiden



commitment

Commitment is **de bereidheid om (mede) verantwoordelijk te zijn voor de realisatie van een bepaald ontwerp of de volgende stap in het ontwerpproces.** Commitment begint bij betrokkenheid en kan zich uitdrukken in investeringen in geld, capaciteit, invloed en reputatie. Commitment wordt vaak contractueel vastgelegd.

The background of the slide is a light beige color, decorated with various abstract geometric shapes in shades of blue and beige. These shapes include squares, circles, triangles, and rectangles, some of which are solid and others are semi-transparent or have cutouts. The shapes are scattered across the slide, creating a modern, geometric aesthetic.

empathie

taalfamilie

waarden & gedrag

houdingen en overtuigingen die snel tot
misverstanden leiden

The background is a light beige color with various abstract geometric shapes in blue and beige scattered across it. These shapes include squares, circles, triangles, and irregular polygons. Some shapes are solid, while others are semi-transparent or have a gradient. The shapes are of different sizes and are oriented in various directions, creating a dynamic and modern aesthetic.

empathie

Empathie is **het vermogen om je te verplaatsen in de positie van de ander**. Empathie speelt een belangrijke rol in ontwerptrajecten, om achter het perspectief van gebruikers en stakeholders te komen. Ontwerpers hebben tools en methoden die helpen om verschillende posities invoelbaar te maken.

The background of the slide is a light beige color. It is decorated with various abstract geometric shapes in two colors: blue and beige. These shapes include squares, circles, triangles, and polygons of different sizes and orientations, some of which are partially cut off by the edges of the frame. The shapes are scattered across the slide, creating a modern, minimalist aesthetic.

moed

taalfamilie
waarden & gedrag
houdingen en overtuigingen die snel tot
misverstanden leiden

The background is a light beige color with scattered geometric shapes in blue and beige. These shapes include squares, circles, triangles, and irregular polygons, some of which are semi-transparent. A central blue rectangle contains the word 'moed' in white. Below this rectangle, a blue line forms a frame around a text block.

moed

Moed is **het vermogen om ondanks (vermeende en reële) risico's, weerstand en potentiële conflicten toch besluiten te nemen of stappen te zetten.** In ontwerp- en innovatieprocessen is moed vereist omdat vernieuwing en verandering vaak -terecht of onterecht- weerstand oproepen.

The background of the slide is a light beige color, decorated with various abstract geometric shapes in shades of blue and beige. These shapes include squares, rectangles, circles, triangles, and polygons of different sizes and orientations, some with rounded corners or edges. The shapes are scattered across the slide, creating a modern, minimalist aesthetic.

weerbaarheid

taalfamilie

waarden & gedrag

houdingen en overtuigingen die snel tot
misverstanden leiden

The background is a light beige color with various geometric shapes in blue and beige scattered across it. These shapes include squares, circles, triangles, and irregular polygons, some of which are semi-transparent. A blue rectangular box is positioned at the top center, containing the title. Below it, a larger beige rectangular box with a blue border contains the main text.

weerbaarheid

Weerbaarheid is **het vermogen om proactief en flexibel met bedreigingen, verandering en onzekerheid om te gaan**. Individuen kunnen weerbaar zijn, maar organisaties en instituties ook. Weerbaarheid wordt geassocieerd met aanpassingsvermogen en 'anti-fragiliteit', ofwel het vermogen om van tegenstand sterker te worden.

The background is a light cream color, decorated with various abstract geometric shapes in dark brown and light pink. These shapes include triangles, rectangles, circles, and squares, some of which are partially cut off by the edges of the frame. The shapes are scattered across the page, creating a modern, minimalist aesthetic.

brainstorm

taalfamilie
instrumenten
middelen en strategieën in een
ontwerpende aanpak

The background is a light cream color decorated with various geometric shapes in dark brown and light pink. These shapes include triangles, rectangles, circles, and squares, some of which are partially cut off by the edges of the frame. A dark brown rectangular box with rounded corners is positioned in the upper-middle section, containing the title.

brainstorm

Een brainstorm is een **kort moment van gezamenlijke idee-ontwikkeling**. Brainstorms werken veelal van breed naar smal, van divergentie naar convergentie.



service design

taalfamilie

instrumenten

middelen en strategieën in een
ontwerpende aanpak

The background is a light cream color decorated with various geometric shapes in dark brown and light pink. These shapes include triangles, squares, circles, and rectangles, some of which are partially cut off by the edges of the frame. A dark brown horizontal bar is positioned in the upper middle section, containing the title text in white.

service design

Service design is de discipline die zich richt op **het verbeteren van diensten en dienstverlening door middel van ontwerp.**

Service design richt zich veelal op de interactie tussen gebruikers en aanbieders en heeft een gevarieerd repertoire aan methoden en strategieën.

The background is a light cream color, decorated with various abstract geometric shapes in dark brown and light pink. These shapes include triangles, circles, squares, and rectangles, some of which are partially cut off by the edges of the frame. The shapes are scattered across the page, creating a modern, minimalist aesthetic.

interventie

taalfamilie

instrumenten

middelen en strategieën in een
ontwerpende aanpak

interventie

Een interventie is **een strategische actie of een serie acties, direct gericht op een specifiek effect, en indirect op het creëren van positieve verandering in de samenleving.** Binnen ontwerp wordt deze term ook vaak gebruikt als verzamelnaam van de verschillende uitkomsten van het ontwerpproces. Zeker als je manifestatie-onafhankelijk ontwerpt, en dus niet op voorhand vaststelt wát je gaat ontwerpen, werk je toe naar 'een interventie' en kan die interventie van alles zijn: een product, een beleid, een programma, een dienst, etc.

The background is a light cream color, decorated with various abstract geometric shapes in dark brown and light pink. These shapes include triangles, circles, and rectangles of different sizes and orientations, scattered across the page. A large, dark brown rounded rectangle is positioned in the upper-middle section, containing the word 'mapping' in white lowercase letters.

mapping

taalfamilie
instrumenten
middelen en strategieën in een
ontwerpende aanpak

The background is a light cream color decorated with various geometric shapes in dark brown and light pink. These shapes include triangles, squares, circles, and rectangles, some of which are partially cut off by the edges of the frame. A dark brown horizontal bar is positioned in the upper middle section, containing the word 'mapping' in white. Below this bar is a white rectangular box with a thin dark brown border, which contains a paragraph of text.

mapping

Mapping is het **visueel weergeven van data en kennis om relaties, patronen en structuren duidelijk te maken**. Mapping helpt om vat te krijgen op complexe en gecompliceerde contexten, met name in de startfase van een ontwerptraject.



methode

taalfamilie
instrumenten
middelen en strategieën in een
ontwerpende aanpak

The background of the slide is a light cream color, decorated with various abstract geometric shapes in dark red and light pink. These shapes include triangles, circles, and rectangles of different sizes and orientations, scattered across the page. A dark red rectangular box with rounded corners is positioned in the upper-middle section, containing the title 'methode' in white, bold, lowercase letters.

methode

Een methode is een **specifieke, gestructureerde en herhaalbare werkwijze om problemen op te lossen**. Een methodologie beschrijft in samenhang hoe en waarom methoden worden ingezet.



ontwerpatelier

taalfamilie
instrumenten
middelen en strategieën in een
ontwerpende aanpak

The background features several abstract geometric shapes in dark red and light pink colors. These include triangles, squares, and circles of various sizes, some overlapping each other. A dark red horizontal bar with rounded ends is positioned above the title, and a light pink circle is located directly above it. The title 'ontwerpatelier' is written in white, lowercase, sans-serif font on the dark red bar.

ontwerpatelier

Een ontwerpatelier is **een bijeenkomst, of een serie bijeenkomsten van uiteenlopende professionals, om gezamenlijk oplossingen of beleid te ontwerpen.** Een ontwerpatelier volgt een duidelijke structuur. De kracht van een ontwerpatelier komt onder meer voort uit de diversiteit van de deelnemers.

The background of the entire page is a light cream color. It is decorated with various abstract geometric shapes in two colors: dark brown and light pink. These shapes include triangles of different sizes and orientations, circles, and rectangles. Some shapes are solid, while others are partially cut off by the edges of the frame. The overall aesthetic is modern and minimalist.

sprint

taalfamilie
instrumenten
middelen en strategieën in een
ontwerpende aanpak

The background is a light cream color decorated with various geometric shapes in dark brown and light pink. These include triangles, circles, and rectangles of different sizes and orientations, some overlapping each other. A dark brown horizontal bar is positioned above the title.

sprint

Een sprint is **een methode om in beperkte tijd een vraagstuk op te lossen**. De sprint komt uit de context van software-ontwikkeling en doorloopt vijf stappen: probleemdefinitie, oplossingen schetsen, oplossing kiezen, prototype bouwen en testen. In de oorspronkelijke opzet duurt elke stap één dag en sprint je dus in een week naar een testbare oplossing.

The background is a light cream color. It is decorated with various abstract geometric shapes in two colors: dark brown and light pink. These shapes include triangles, squares, circles, and rectangles, some of which are partially cut off by the edges of the frame. The shapes are scattered across the page, creating a modern, minimalist aesthetic.

workshop

taalfamilie
instrumenten
middelen en strategieën in een
ontwerpende aanpak

The background features a light cream color with scattered dark brown and pink geometric shapes, including triangles, circles, and rectangles. A dark brown horizontal bar is positioned above the title.

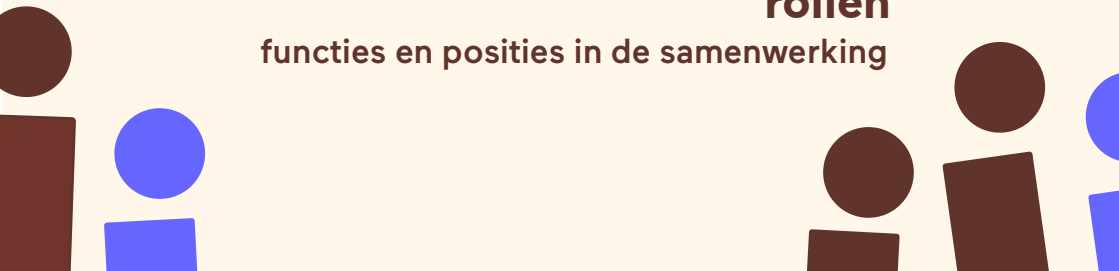
workshop

Een workshop is **een bijeenkomst waarin deelnemers gezamenlijk en begeleid leren en/of een probleem oplossen**. De term workshop wordt gebruikt voor heel veel verschillende vormen en werkmethoden. In de ontwerp-context staat behalve het lerende karakter ook de interactieve opzet centraal bij een workshop.

gebruiker

taalfamilie
rollen

functies en posities in de samenwerking



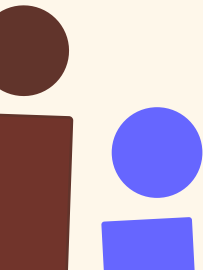
gebruiker

De gebruiker is **degene die baat heeft bij de producten en diensten die in een ontwerpproces ontstaan**. In de publieke ontwerppraktijk zijn gebruikers (of afnemers) van publieke dienstverlening veelal burgers. In de meeste ontwerpdisciplines hebben interactie en samenwerking met gebruikers een vaste plek in het ontwerpproces.

ontwerper

taalfamilie
rollen

functies en posities in de samenwerking



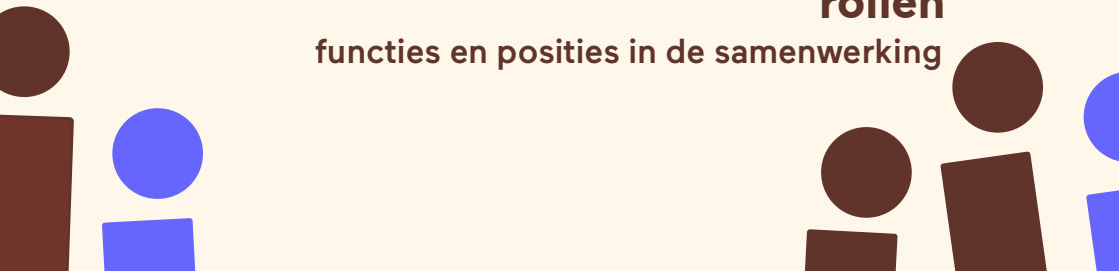
ontwerper

Een ontwerper is **een creatieve professional die tastbare en niet-tastbare resultaten ontwerpt**. Ontwerpers die werken aan maatschappelijke problemen begeleiden veelal complexe processen waar ook andere professionals en gebruikers bij betrokken zijn.

kwartiermaker

taalfamilie
rollen

functies en posities in de samenwerking



kwartiermaker

Een kwartiermaker is **de professional die de voorbereidingen voor een project of programma leidt**. Kwartiermakers verkennen de mogelijkheden, definiëren projectdoelen en ontwerp vragen en zorgen voor de benodigde betrokkenheid, middelen en capaciteit van stakeholders.

vraagstukhouder

taalfamilie
rollen

functies en posities in de samenwerking



vraagstukhouder

Vraagstukhouder is **de rol van de persoon of de groep die eindverantwoordelijk is voor een vraagstuk**. Dezerolaanduiding vervangt steeds meer de term opdrachtgever, die te weinig ruimte geeft voor het soort partnerschap dat publieke ontwerppraktijken nodig hebben.

stakeholder

taalfamilie
rollen

functies en posities in de samenwerking



stakeholder

Een stakeholder is **een persoon of partij die betrokken is bij een vraagstuk, project of organisatie**, en hier invloed op heeft of door wordt beïnvloed. Deze Engelse term wordt vaker gebruikt dan de Nederlandse variant 'belanghebbende' vanwege de juridische associaties bij dit woord. Een ander Nederlandstalig alternatief kan zijn 'betrokkene'.